

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Znanstvenoistraživačka čestitost na Sveučilištu u Splitu

Akcijski plan za promicanje znanstvenoistraživačke čestitosti i
provođenje znanstvenih aktivnosti u skladu s načelima Europskog
kodeksa znanstvenoistraživačke čestitosti
(*European Code of Conduct for Research Integrity*)

Nacrt plana napravljen je u okviru projekta Obzora 2020 – [SOPs4RI](#)

Autorice nacрта:

Rea Roje, mag. iur., doktorandica na projektu SOPs4RI

Prof. dr. sc. Ana Marušić, dr. med., voditeljica projektnog radnog paketa

Sadržaj:

STRATEŠKO PODRUČJE: LJUDSKI RESURSI I JAČANJE KOMPETENCIJA U PODRUČJU ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKE ČESTITOSTI	5
1. STRATEŠKI CILJ - Istraživačko okruženje	5
2. STRATEŠKI CILJ - Nadzor i mentorstvo.....	8
3. STRATEŠKI CILJ - Edukacija o znanstvenoistraživačkoj čestitosti	9
STRATEŠKO PODRUČJE: UVOĐENJE ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKE ČESTITOSTI U STRUKTURU ORGANIZACIJE.....	12
4. STRATEŠKI CILJ - Istraživačka etika.....	12
5. STRATEŠKI CILJ - Postupanja u slučajevima potencijalnih znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse	14
6. STRATEŠKI CILJ - Odgovorno upravljanje podacima.....	16
STRATEŠKO PODRUČJE: OSIGURAVANJE JASNOĆE I TRANSPARENTNOSTI U ISTRAŽIVANJIMA	17
7. STRATEŠKI CILJ - Znanstvena suradnja.....	17
8. STRATEŠKI CILJ - Izjavljivanje sukoba interesa.....	18
9. STRATEŠKI CILJ - Objava i komunikacija znanstvenih informacija.....	19

Znanstvenoistraživačka čestitost temelj je istraživačkog rada i napretka znanosti, a poštivanje načela iskrenosti, poštenja i odgovornosti u znanstvenim istraživanjima ima središnju ulogu u očuvanju znanstvene izvrsnosti i izbjegavanju loših istraživačkih praksi i znanstvenih prevara. Posljedice znanstvenih informacija proizašlih iz istraživanja u kojima se nisu poštivala načela znanstvenoistraživačke čestitosti mnogobrojne su te između ostalog uključuju opasnost za živote ljudi i okoliš, uzaludno trošenje novca, vremena i rada, kao i smanjenje povjerenja javnosti u mogućnosti i važnost znanosti za napredak društva.

Odgovorno istraživanje osim moralnih i etičkih načela obuhvaća i poštivanje profesionalnih standarda u istraživanjima, što razlikuje znanstvenoistraživačku etiku (eng. *Research Ethics*) od znanstvenoistraživačke čestitosti (eng. *Research Integrity*). Stoga je potrebno da osim pravila, smjernica i tijela za istraživačku etiku u znanstvenim institucijama postoje i pravila, smjernice i tijela koja će brinuti o znanstvenoistraživačkoj čestitosti i poštivanju profesionalnih standarda u istraživanjima.

Svijest o važnosti sprječavanja izmišljanja, prepravljanja i zatajivanja rezultata istraživanja, te otuđivanja tuđih znanstvenih podataka raste među znanstvenicima i znanstvenim organizacijama te su upravo uloga i važnost znanstvenih organizacija u području znanstvenoistraživačke čestitosti danas naglašene više nego ikad. Znanstvene organizacije odgovorne su za poduzimanje preventivnih koraka koji obuhvaćaju izradu kodeksa, pravila i smjernica za promicanje znanstvenoistraživačke čestitosti. Nadalje, znanstvene organizacije su odgovorne i za educiranje znanstvenika o znanstvenoistraživačkoj čestitosti, kao i za uspostavu posebnih organizacijskih tijela koja će doprinijeti promicanju znanstvenoistraživačke čestitosti i stvaranju okruženja u kojem će načela odgovornog istraživanja i etike biti temelj svakog znanstvenog projekta – od planiranja istraživanja do publiciranja rezultata provedenog istraživanja.

U novom razdoblju financiranja znanstvenih projekata iz istraživačkog programa Obzor Europa (Horizon Europe) Europska Unija najavila je da će kao uvjet dobivanja novčane potpore tražiti od znanstvenih organizacija postojanje jasnih pravila, planova i postupaka kojima će istraživačke organizacije pokazati poštivanje i provođenje načela znanstvenoistraživačke čestitosti. Kako bi Sveučilište u Splitu i dalje ostalo prepoznato u Europskom odnosno globalnom istraživačkom prostoru kao istraživačko sveučilište koje podupire odgovornu i visokokvalitetnu znanost, važno je kreirati i implementirati plan za znanstvenoistraživačku čestitost, izraditi smjernice i kodekse za promicanje znanstvenoistraživačke čestitosti te uspostaviti određena tijela za provođenje

edukativnih i drugih aktivnosti koje će unaprijediti znanstvenoistraživačku čestitost i omogućiti još veću prepoznatljivost Sveučilišta u Splitu na međunarodnoj razini.

Prvi korak k ostvarenju navedenih ciljeva učinjen je na sjednici Senata Sveučilišta u Splitu 29. listopada 2020. godine kada je Europski kodeks znanstvenoistraživačke čestitosti usvojen kao dio Akcijskog plana donesenog u okviru procesa Strategije ljudskih resursa u istraživanju¹. Usvajanje kodeksa bilo je važan korak u promociji i implementaciji znanstvenoistraživačke čestitosti na Sveučilištu u Splitu koje će kroz ciljeve navedene u ovom Akcijskom planu nastaviti podržavati i promicati odgovornu znanost utemeljenu na najvišim standardima etike i čestitosti. U nastavku ovog Akcijskog plana predstavljamo strateške ciljeve kroz tri temeljna područja i devet tema znanstvenoistraživačke čestitosti².

Područja Akcijskog plana i strateški ciljevi:

Ljudski resursi i jačanje kompetencija u području znanstvenoistraživačke čestitosti

1. Istraživačko okruženje

2. Nadzor i mentorstvo

3. Edukacija o znanstvenoistraživačkoj čestitosti

Uvođenje znanstvenoistraživačke čestitosti u strukturu organizacije

4. Etika

5. Postupanja u slučajevima potencijalnih znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse

6. Odgovorno upravljanje podacima

Osiguravanje jasnoće i transparentnosti u istraživanjima

7. Znanstvena suradnja

8. Izjavljivanje sukoba interesa

9. Objava i komunikacija znanstvenih informacija

¹ Europski kodeks znanstvenoistraživačke čestitosti dostupan je na mrežnim stranicama Sveučilišta u Splitu: http://www.unist.hr/DesktopModules/Bring2mind/DMX/API/Entries/Download?language=hr-HR&EntryId=1803&Command=Core_Download&PortalId=0&TabId=2502.

² Temeljna područja i ciljevi definirani su prema posljednjim rezultatima projekta Standard Operating Procedures for Research Integrity (SOPs4RI) na kojem sudjeluje i sastavnica Sveučilišta u Splitu (Medicinski fakultet). Više o područjima i temama dostupno je na poveznici: <https://www.nature.com/articles/d41586-020-02847-8>.

STRATEŠKO PODRUČJE: LJUDSKI RESURSI I JAČANJE KOMPETENCIJA U PODRUČJU ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKE ČESTITOSTI

1. STRATEŠKI CILJ – Istraživačko okruženje

Za promicanje znanstvenoistraživačke čestitosti i sprječavanje znanstvenih prevara i loših istraživačkih praksi, znanstvene institucije trebaju uspostaviti i podržavati poticajno okruženje u kojem će postojati jasna pravila i smjernice za izbjegavanje znanstvenih prevara, loših istraživačkih praksi i sukoba interesa. Također, znanstvene institucije trebaju izraditi i usvojiti pravila i postupke za pravednu procjenu napretka znanstvenika te njihovog imenovanja u znanstvena zvanja koji će između ostalog uključivati i zadovoljavanje kriterija znanstvenoistraživačke čestitosti u provedenim istraživanjima i objavljenim znanstvenim radovima. Raznolikost i uključivost trebaju se aktivno promicati, a kolegijalnost, otvorenost, komunikacija i odgovornost ključni su elementi radnog okruženja utemeljenog na načelima etike i čestitosti.

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Izraditi i usvojiti pravila i smjernice za znanstvenoistraživačku čestitost na Sveučilištu u Splitu	DA/NE	Uprava, osnovano Povjerenstvo*, Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost**, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost***, Sastavnice Sveučilišta	Izrada kodeksa za znanstvenoistraživačku čestitost Sveučilišta u Splitu Izrada i redovito ažuriranje općih i posebnih (prilagođenih pojedinim znanstvenim disciplinama, Sveučilišnim sastavnicama i područjima znanstvenoistraživačke čestitosti) smjernica za dobru istraživačku praksu
Poticati i promicati znanstvenoistraživačku čestitost na Sveučilištu u Splitu	DA/NE; organizirane aktivnosti za promociju	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Promocija znanstvenoistraživačke čestitosti na Sveučilištu i njegovim sastavnicama (organiziranje edukativnih aktivnosti, ljetnih škola i dr.) Informiranje o novostima u području

			<p>znanstvenoistraživačke čestitosti (zanimljive vijesti, smjernice i regulativa) putem mrežnih stranica</p> <p>Organiziranje seminara i radionica</p>
		Uprava, Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	<p>Izrada i redovito ažuriranje web stranice prema modelu „One Stop Shop“ koja će biti mjesto za pristup bitnim informacijama, obavijestima o događanjima i dokumentima za znanstvenoistraživačku čestitost³</p>
		Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	<p>Poticanje znanstvenika na korištenje smjernica za dobru istraživačku praksu i znanstvenoistraživačku čestitost – uključivanje kriterija znanstvenoistraživačke čestitosti u uvjete/kriterije za napredovanja i nagrade</p> <p>Obavještavanje o međunarodnim konferencijama, seminarima i drugim edukacijskim aktivnostima za znanstvenoistraživačku čestitost</p> <p>Uključivanje mladih istraživača i studenata u međunarodne mreže povezane sa znanstvenoistraživačkom</p>

³ Primjer s Katoličkog Sveučilišta u Leuvenu: <https://www.kuleuven.be/english/research/integrity>.

			čestitošću (npr. uključivanje u Reproducibility journal club – https://reproducibilitea.org/)
Redovito pomagati znanstvenicima u provođenju istraživanja u skladu s načelima znanstvenoistraživačke čestitosti	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Izrada interaktivnih smjernica prema uzoru na npr. <i>ENERI Decision Tree</i> (https://eneri.eu/decision-tree/) koje vode znanstvenike kroz pravila znanstvenoistraživačke čestitosti i odgovorne znanosti od planiranja istraživanja do objave rezultata istraživanja
Povećati prihode za financiranje projekata znanstvenoistraživačke čestitosti preko sredstava EU fondova	Broj projekata; vrijednost ostvarenih sredstava	Ured za projekte, Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Traženje projekata te podnošenje prijava
Uspostaviti sigurne kanale za podnošenje prigovora u radnoj sredini, posebice prigovora koji se tiču kršenja načela znanstvenoistraživačke čestitosti	DA/NE	Uprava, Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Zaprimanje upita i rješavanje potencijalnih sukoba Promicanje kolegijalnosti, otvorenosti, načela dobre komunikacije i odgovornosti
Pravovremeno rješavati potencijalne sukobe u područjima znanstvenoistraživačke čestitosti	DA/NE	Uprava, Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost, Povjerenstvo	Zaprimanje i rješavanje potencijalnih sukoba u razumnom vremenu
Savjetovati znanstvenike o pitanjima znanstvenoistraživačke čestitosti i o potencijalnim problemima	Broj zaprimljenih upita, broj održanih savjetovanja	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Zaprimanje upita u elektronskom obliku; osobno savjetovanje sa znanstvenicima Davanje mišljenja, savjeta i uputa

			Savjetovanje u znanstvenoistraživačke čestitosti i etike prilikom podnošenja projektnih prijedloga
Promovirati Sveučilište u Splitu u pogledu znanstvenoistraživačke čestitosti na međunarodnoj razini	Broj sudjelovanja na međunarodnim sastancima i konferencijama	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Uključivanje u međunarodnu mrežu administratora i pravobranitelja za znanstvenoistraživačku čestitost (npr. ENRIO - <i>European Network of Research Integrity Offices</i>) Prijave na projekte fokusirane na znanstvenoistraživačku čestitost u svrhu osiguranja dodatnih sredstava za rad Ureda i promociju Sveučilišta
Usavršavati se u pogledu znanstvenoistraživačke čestitosti	Broj sudjelovanja na seminarima, konferencijama i radionicama	Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Sudjelovanje na međunarodnim seminarima, konferencijama i radionicama

*Osnivanje Povjerenstva za znanstvenoistraživačku čestitost opisano je u Strateškom cilju 5. - Postupanje u slučajevima znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse.

**Osnivanje Odjeljka za znanstvenoistraživačku čestitost opisano je u Strateškom cilju 5. - Postupanja u slučajevima potencijalnih znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse.

*** Uspostava funkcije Pravobranitelja za znanstvenoistraživačku čestitost opisana je u Strateškom cilju 5. - Postupanja u slučajevima potencijalnih znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse

2. STRATEŠKI CILJ – Nadzor i mentorstvo

Nadzor i mentorstvo moraju biti omogućeni i dostupni znanstvenicima u svim fazama razvoja karijere. Postupci i kriteriji za mentorstvo trebaju biti jasno određeni te se upotpuniti s načelima odgovorne istraživačke prakse. Uspostava edukacije o odgovornoj istraživačkoj praksi i znanstvenoistraživačkoj čestitosti treba biti dostupna sadašnjim i budućim mentorima.

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
---------	------------	----------	--------

Educirati o odgovornoj istraživačkoj praksi i znanstvenoistraživačkoj čestitosti mentore i supervizore na poslijediplomskim studijima	Broj educiranih mentora i supervizora	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost, prof. dr. sc. Ana Marušić	Organiziranje edukacijskih seminara i radionica za mentore i supervizore ⁴
Educirati o znanstvenoistraživačkoj čestitosti mentore na diplomskim studijima	Broj educiranih mentora	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Organiziranje edukacijskih seminara i radionica za mentore
Promicati znanstvenoistraživačku čestitost u mentorstvu - odgovorno mentorstvo	DA/NE Evaluacija od strane studenata	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Izrada smjernica za mentore; savjetovanje mentora; dodjeljivanje certifikata i potvrđivanja o završenoj edukaciji za mentore Evaluacija mentora studenata na poslijediplomskim studijima u pogledu pridržavanja načela znanstvenoistraživačke čestitosti

3. STRATEŠKI CILJ – Edukacija o znanstvenoistraživačkoj čestitosti

Edukacija o znanstvenoistraživačkoj čestitosti mora biti pružena svim znanstvenicima od strane kvalificiranih edukatora. Trenutno sastavni dio programa većine poslijediplomskih, doktorskih studija su i edukacije o znanstvenoistraživačkoj etici koja se ipak razlikuje od znanstvenoistraživačke čestitosti. Znanstvenoistraživačka etika uključuje primjenu etičkih načela

⁴ Primjeri sadržaja edukacije za mentore:

1) https://ccnmtl.columbia.edu/projects/rcr/rcr_mentoring/foundation/index.html

2) https://www.ucl.ac.uk/teaching-learning/sites/teaching-learning/files/ucl_good_supervision_guide_2018-19_screen.pdf.

i vrlina u provođenju istraživanja. Smjernice i pravni akti za znanstvenoistraživačku etiku postavljaju standarde i pravila za poštivanje etičkih načela u istraživanjima koja uključuju ljude (posebno ranjive skupine sudionika istraživanja, kao što su djeca i pacijenti) te u istraživanjima koja koriste ljudske stanice i životinje. Također, znanstvenoistraživačka etika podučava nas i o zaštiti sudionika istraživanja, kako njihovog zdravlja, tako i njihovih osobnih podataka i privatnosti. Bitan dio znanstvenoistraživačke etike je i donošenje odluka o moralnosti provođenja određenih istraživanja (npr. u genetičkom inženjerstvu modificiranje ljudskog genoma i korištenje dostupnih tehnologija na određenim ljudskim stanicama) te opasnosti provođenja određenih istraživanja čiji rezultati se mogu upotrijebiti u kriminalne svrhe (npr. u svrhu bioterorizma). Znanstvenoistraživačka etika smatra se kao općenitiji i širi pojam, odnosno koncept od znanstvenoistraživačke čestitosti. Znanstvenoistraživačka čestitost obuhvaća stav i nastojanje znanstvenika da u svojim istraživanjima poštuju postojeća etička, pravna i profesionalna pravila, načela i standarde. Načela dobre istraživačke prakse utemeljena su na načelima znanstvenoistraživačke čestitosti – pouzdanost, poštenje, poštovanje i odgovornost. Znanstvenoistraživačka čestitost stoga uključuje vanjske i unutarnje čimbenike. Vanjske čimbenike čine zakoni, kodeksi i smjernice koji služe znanstvenicima kao nit vodilja prilikom suočavanja s izazovima odgovorne znanosti i znanstvenoistraživačke čestitosti, a unutarnji čimbenici tiču se internalizacije postojećih standarda i načela znanstvenoistraživačke čestitosti kroz edukaciju i trening. Edukacija u području znanstvenoistraživačke čestitosti mora se provesti najkasnije na poslijediplomskim sveučilišnim studijima, a preporučljivo je edukaciju provesti već tijekom diplomskog obrazovanja. Edukacija mora uključivati učenje o temeljnim načelima i različitim područjima znanstvenoistraživačke čestitosti. Edukacijske aktivnosti treba prilagoditi različitim znanstvenim područjima i potrebama⁵.

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Uspostaviti plan i program edukacije o	DA/NE	Uprava,	Izrada plana edukacijskih aktivnosti (vrste

⁵ Primjeri edukacije u području znanstvenoistraživačke čestitosti s drugih europskih sveučilišta, a koji bi mogli poslužiti kao dobar vodič prilikom stvaranja edukacijskog plana i programa za Sveučilište u Splitu:

1) *Research Integrity Training Framework* (University College London):

<https://www.ucl.ac.uk/research/integrity/research-integrity-training-framework>

2) *KU Leuven Research Integrity Training* (KU Leuven):

<https://www.kuleuven.be/english/research/integrity/training>

Dodatni primjeri dostupni su na poveznici: <https://www.leru.org/files/Towards-a-Research-Integrity-Culture-at-Universities-full-paper.pdf>.

znanstvenoistraživačkoj čestitosti		Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	edukacijskih aktivnosti, ciljana populacija, znanstvene discipline)
Uvesti obavezu edukaciju o znanstvenoistraživačkoj čestitosti za studente poslijediplomskih studija	DA/NE	Uprava	Uvođenje edukacije o znanstvenoistraživačkoj čestitosti kao obaveznog dijela poslijediplomskog obrazovanja
Provesti edukaciju o znanstvenoistraživačkoj čestitosti na poslijediplomskim studijima Sveučilišta u Splitu	Broj educiranih znanstvenika/studenata Broj izdanih potvrdnica i certifikata o sudjelovanju na tečaju, seminaru, radionici	Ured za znanost, Odjeljak za istraživačku čestitost, Pravobranitelj za istraživačku čestitost, Eksperti s pojedinih sastavnica Sveučilišta (Npr. istraživačka skupina prof. dr. sc. Ane Marušić s Medicinskog fakulteta u Splitu)	Organiziranje i provedba tečajeva, seminara i radionica na Sveučilištu i sastavnicama Sveučilišta Dostupnost različitih vrsta tečajeva i seminara (od praktičnih tečajeva za odgovorno upravljanje podacima i zaštitu podataka u istraživanjima do tečaja o znanstvenim vrlinama - VIRT2UE trening - https://embassy.science/wiki/Training) Dostupnost online alata, tečajeva i treninga ⁶
Provesti edukaciju o znanstvenoistraživačkoj čestitosti za druge znanstvenike (docente, redovite profesore)	Broj educiranih znanstvenika	Ured za znanost, Odjeljak za istraživačku čestitost, Pravobranitelj za istraživačku čestitost, Eksperti s pojedinih sastavnica Sveučilišta (Npr. istraživačka	Organiziranje i provedba tečajeva, seminara i radionica Dostupnost različitih vrsta tečajeva i seminara (od praktičnih tečajeva za

⁶ Primjer online alata za provođenje edukacije i treninga u području znanstvenoistraživačke čestitosti: <https://www.kuleuven.be/english/research/integrity/training/lirics>.

		skupina prof. dr. sc. Ane Marušić s Medicinskog fakulteta u Splitu)	odgovorno upravljanje podacima i zaštitu podataka u istraživanjima do tečaja o znanstvenim vrlinama – VIRT2UE training)
Uspostaviti edukaciju za studente diplomskih studija	Broj educiranih studenata	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost, Sastavnice Sveučilišta	Organiziranje i provedba edukativnih predavanja i radionica
Promovirati edukaciju o znanstvenoistraživačkoj čestitosti među studentima i znanstvenicima	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Aktivno obavještavanje i oglašavanje o dostupnim predavanjima, seminarima i radionicama (nacionalnim i međunarodnim)

STRATEŠKO PODRUČJE: UVOĐENJE ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKE ČESTITOSTI U STRUKTURU ORGANIZACIJE

4. STRATEŠKI CILJ – Istraživačka etika

Kao što je prethodno spomenuto, znanstvenoistraživačka etika uči nas o primjeni etičkih načela i vrlina u istraživanjima, dok se znanstvenoistraživačka čestitost tiče profesionalnog i odgovornog provođenja istraživanja i obavljanja drugih radnji u svezi sa znanstvenim istraživanjima (npr. mentorstvo znanstvenika i studenata). Znanstvenoistraživačka etika usmjerena je na zaštitu sudionika istraživanja u skladu sa suvremenim pravnim aktima, smjernicama i etičkim kodeksima. Također, znanstvenoistraživačka etika postavlja standarde i pravila za istraživanja na životinjama i ljudskim stanicama te se bavi pitanjima o moralnosti i opasnostima od provođenja određenih istraživanja. Kako bi se znanstvenici u svojim istraživanjima mogli pridržavati etičkih pravila i zahtjeva, potrebno je da znanstvene institucije razviju i održavaju potporne mehanizme. Etičko

povjerenstvo kojeg čine stručnjaci iz područja etike i različitih znanstvenih disciplina sudjeluju u radu etičkog povjerenstva te odlučuju o zaprimljenim predmetima. Jasna pravila i smjernice za rad etičkog povjerenstva trebaju postojati kao sastavni dio plana i organizacijskog programa za istraživačku čestitost.

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Osnovati Etičko povjerenstvo Sveučilišta u Splitu		Uprava	Već ostvareno 27. veljače 2020. godine
Kontinuirano educirati o odgovornoj istraživačkoj praksi, znanstvenoistraživačkoj čestitosti i etici članove povjerenstva	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za istraživačku čestitost, Eksperti s pojedinih sastavnica Sveučilišta (Npr. istraživačka skupina prof. dr. sc. Ane Marušić s Medicinskog fakulteta u Splitu)	Organiziranje tečajeva/radionica za članove etičkog povjerenstva (upoznavanje sa suvremenim propisima i trendovima u području istraživačke etike i znanstvenoistraživačke čestitosti, npr. upoznavanje s promjenama u pravnim aktima koji se tiču istraživanja i etike; upoznavanje s pravilima i postupcima koji se tiču istraživanja u različitim znanstvenim disciplinama)
Definirati pravila i smjernice za postupanje etičkog povjerenstva u postupcima razmatranja predmeta i prijedloga te donošenja odluka i mišljenja	DA/NE	Uprava, Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Etičko povjerenstvo Sveučilišta u Splitu	Izrada smjernica i standardnih operativnih postupaka za rad etičkog povjerenstva ⁷
Promicati etička načela i pravila u istraživanjima	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Postavljanje relevantnih informacija na mrežne stranice Sveučilišta (prema modelu „One Stop Shop“) ⁸
Promicati rad etičkog povjerenstva	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku	Izrada mrežnih stranica etičkog povjerenstva

⁷ Dio pravila postupanja opisan je u postojećem Etičkom kodeksu Sveučilišta u Splitu (https://www.unist.hr/DesktopModules/Bring2mind/DMX/API/Entries/Download?language=hr-HR&EntryId=124&Command=Core_Download&PortalId=0&TabId=1846 i https://www.unist.hr/DesktopModules/Bring2mind/DMX/API/Entries/Download?language=hr-HR&EntryId=1812&Command=Core_Download&PortalId=0&TabId=1846). Standardni operativni postupci bi detaljnije razradili način postupanja i obaveze etičkog povjerenstva, ka oi korake u postupanju stranaka koje podnose prijedloge etičkom povjerenstvu.

⁸ Primjer s Katoličkog Sveučilišta u Leuvenu: <https://www.kuleuven.be/english/research/ethics>.

		čestitost, Etičko povjerenstvo Sveučilišta u Splitu	Postavljanje relevantnih smjernica i uputa o radu etičkog povjerenstva na mrežne stranice Objava godišnjih izvješća (anonimiziranih) o zaprimljenim prijedlozima i donesenim odlukama etičkog povjerenstva na mrežnim stranicama
--	--	---	---

5. STRATEŠKI CILJ – Postupanja u slučajevima potencijalnih znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse

Čak i u okolini i znanstvenim institucijama u kojima je svijest o znanstvenoistraživačkoj etici i odgovornoj znanosti značajna, mogu se dogoditi slučajevi znanstvenih prevara i kršenja načela znanstvenoistraživačke čestitosti. Kako znanstvenoistraživačka etika i znanstvenoistraživačka čestitost obuhvaćaju različita područja i koncepte, znanstvene institucije trebaju imati odvojena tijela i postupke za pitanja etike i čestitosti u istraživanjima. Znanstvene institucije bi trebale imati definirane i implementirane, transparentne postupke za zaprimanje, istragu i rješavanje predmeta, kao i za sankcioniranje dokazanih slučajeva prevara i kršenja pravila i načela znanstvenoistraživačke čestitosti. Znanstvene institucije moraju imati i organizacijska tijela koja će biti na raspolaganju znanstvenicima za pitanja i savjete u vezi znanstvenoistraživačke čestitosti u njihovim istraživanjima, radnom timu i okolini. Način rada ovih tijela te postupanje po zaprimljenim prijavama trebaju biti jasno definirani te javno dostupni kako bi svi bili upoznati s postupkom i vremenskim razdobljem zaprimanja prijava i provođenjem istrage. Identitet osoba koje prijavljuju potencijalne slučajeve znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse treba biti zaštićen, kao i identitet osoba koje su prijavljene kao potencijalni kršitelji dobre istraživačke prakse. Kategorije potencijalnih sankcija za kršenje pravila i dokazane slučajeve znanstvenih prevara trebaju biti jasno definirane.

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Uspostaviti Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	DA/NE	Uprava	Osnivanje Odjeljka za znanstvenoistraživačku čestitost unutar Ureda za znanost za izvršavanje administrativnih i drugih

			<p>poslova povezanih s znanstvenoistraživačkom čestitošću na Sveučilištu u Splitu (funkcija i zadaci Odjeljka definirani su u drugim strateškim ciljevima ovog Akcijskog plana)</p> <p>Zapošljavanje osobe za izvršavanje administrativnih zadataka u Odjeljku za znanstvenoistraživačku čestitost</p>
Uspostaviti funkciju Pravobranitelja za znanstvenoistraživačku čestitost	DA/NE	Uprava	Uspostaviti funkciju Pravobranitelja za znanstvenoistraživačku čestitost kao dio Odjeljka za znanstvenoistraživačku čestitost za zaprimanje, istragu i rješavanje predmeta te edukaciju i savjetovanje znanstvenika
Osnovati Povjerenstvo za sudjelovanje u razmatranju predmeta i donošenju odluka u slučajevima znanstvenih prevara i loše istraživačke prakse	DA/NE	Uprava	Uspostaviti rad Povjerenstva sastavljenog od znanstvenika i administrativnog osoblja (obavezna edukacija u području znanstvenoistraživačke čestitosti) kojem će Pravobranitelj podnositi izvješća o zaprimljenim predmetima na razmatranje i donošenje konačne odluke u suglasnosti s Upravom
Definirati i implementirati smjernice i standardne operativne postupke za rad Odjeljka, Pravobranitelja i Povjerenstva za znanstvenoistraživačku čestitost	DA/NE	Uprava, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	<p>Izrada internih smjernica i standardnih operativnih postupaka za rad navedenih tijela</p> <p>Objava načina rada navedenih tijela (opis postupaka i trajanje postupaka, upute podnositeljima prijava) na mrežnim stranicama, a u svrhu transparentnosti i jasnoće⁹</p>

⁹ Primjer s Katoličkog Sveučilišta u Leuvenu: <https://www.kuleuven.be/english/research/integrity/procedures/>.

Izraditi i implementirati Kodeks za znanstvenoistraživačku čestitost na Sveučilištu u Splitu u skladu s kojim će se rješavati slučajevi kršenja dobre istraživačke prakse i znanstvenih prevara	DA/NE	Uprava, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Izrada Kodeksa u skladu s Europskim kodeksom za znanstvenoistraživačku čestitost Objava Kodeksa na mrežnim stranicama
Zaprimati prijave znanstvenika, provoditi istragu i rješavanje zaprimljenih prijava	Broj zaprimljenih prijava/provedenih istraga/riješениh predmeta	Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Zaprimati prijave; provoditi istrage zaprimljenih prijava; sastavljati izvješća o zaprimljenim prijavama, ishodima provedenih istraga te prijedlogu rješenja predmeta; podnositi izvješća Povjerenstvu ¹⁰
Definirati potencijalne sankcije za dokazane slučajeve znanstvenih prevara	DA/NE	Uprava	Definirati sankcije u skladu s nacionalnim i Sveučilišnim propisima
Sastaviti godišnje izvješće (anonimizirano) o broju zaprimljenih prijava i broju riješenih predmeta te godišnjem radu	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Sastavljanje izvješća Podnošenje izvješća Povjerenstvu i Upravi

6. STRATEŠKI CILJ – Odgovorno upravljanje podacima

Znanstvene institucije moraju osigurati smjernice, obuku i odgovarajuću infrastrukturu u vezi s upravljanjem podacima te osigurati da su navedene smjernice i praksa u skladu s važećim nacionalnim i međunarodnim zakonima i drugim propisima koji su na snazi. Posebna pozornost mora se dati zaštiti podataka, poštivanju načela povjerljivosti i privatnosti podataka te zaštiti intelektualnog vlasništva. Znanstvene institucije moraju osigurati odgovarajuću infrastrukturu za sigurno prikupljanje, pohranu, čuvanje, arhiviranje i dijeljenje podataka. Znanstvene institucije moraju brinuti da se podaci koriste, čuvaju i dijele u skladu s FAIR principima (*The FAIR Guiding*

¹⁰ Primjer s Katoličkog Sveučilišta u Leuvenu: <https://www.kuleuven.be/english/research/integrity/desk>.

Principles for scientific data management and stewardship - Making Data Findable, Accessible, Interoperable and Reusable).

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Educirati znanstvenike o odgovornom upravljanju podacima i zaštiti podataka u istraživanjima	Broj održanih edukacija	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Certificirani službenik za zaštitu osobnih podataka	Organiziranje edukativnih predavanja i radionica Organiziranje edukativnih aktivnosti o FAIR principima
Savjetovanja o odgovornom upravljanju podacima i zaštiti podataka u istraživanjima	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Certificirani službenik za zaštitu osobnih podataka	Zaprimanje upita o upravljanju podacima i zaštiti podataka u istraživanjima Provođenje online savjetovanja Organiziranje sastanaka sa znanstvenicima u vezi savjetovanja o pitanjima upravljanja podacima i zaštite podataka u istraživanjima
Savjetovati znanstvenike u izradi planova za upravljanje podacima (Data Management Plans) prilikom podnošenja projektnih prijava	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Pomoć pri izradi planova za upravljanje podacima Izrada smjernica i uputa za znanstvenike Postavljanje relevantnih informacija na mrežne stranice i diseminacija korisnih materijala i aktivnosti

STRATEŠKO PODRUČJE: OSIGURAVANJE JASNOĆE I TRANSPARENTNOSTI U ISTRAŽIVANJIMA

7. STRATEŠKI CILJ – Znanstvena suradnja

Suradnja između znanstvenika iz različitih znanstvenih područja, disciplina i zemalja sastavni je dio znanosti. Znanstvene institucije moraju uspostaviti pravila i postupke kojima će se osigurati da se znanstvena suradnja u svim situacijama može obavljati odgovorno, uključujući i situacije

koje zahtijevaju dodatnu pažnju – suradnja znanstvenika iz različitih disciplina ili zemalja u kojima ne vrijede ista zakonodavna pravila (npr. EU države u kojima se primjenjuje GDPR i države u kojima se ne primjenjuje).

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Savjetovati znanstvenike o znanstvenoistraživačkoj čestitosti u suradnjama sa znanstvenim institucijama u EU i izvan EU	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost, Pravobranitelj za znanstvenoistraživačku čestitost	Informiranje i savjetovanje znanstvenika o važećim pravilima i propisima znanstvenoistraživačke čestitosti u međunarodnim suradnjama Informiranje i savjetovanje znanstvenika o važećim pravilima i smjernicama za znanstvenoistraživačku čestitosti u suradnjama između različitih disciplina

8. STRATEŠKI CILJ – Izjavljivanje sukoba interesa

Važno je da znanstvene institucije omoguće znanstvenicima davanje transparentnih izjava o sukobu interesa te da osiguraju da se potencijalni sukobi interesa rješavaju na odgovarajući način. Znanstvene organizacije moraju imati jasno razrađen pristup rješavanju sukoba interesa u vezi financiranja, stručne provjere, ocjene, promocije i suradnje u različitim sektorima. Znanstvene organizacije moraju biti jasne i transparentne u pogledu izjašnjavanja o sukobu interesa.

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Izraditi jasnih pravila i postupaka za rješavanje sukoba interesa u istraživanjima	DA/NE	Uprava, Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Definirati različite oblike sukoba interesa Definirati postupke rješavanja različitih oblika sukoba interesa Izrada smjernica za znanstvenike
Educirati znanstvenike o sukobu interesa	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Edukacije znanstvenika o sukobu interesa kao sastavni dio treninga za

			znanstvenoistraživačku čestitost
--	--	--	-------------------------------------

9. STRATEŠKI CILJ – Objava i komunikacija znanstvenih informacija

Znanstvene institucije moraju imati jasno definirana očekivanja u vezi s postupcima objave i diseminacije rezultata istraživanja. Znanstvene institucije trebaju poticati preregistraciju istraživanja, objavu autorske verzije znanstvenog članka prije recenzije i objave u znanstvenom časopisu (eng. *preprint*) te educirati znanstvenike o smjernicama za autorstvo i postupcima za rješavanja sporova o autorstvu. Također, znanstvene organizacije trebaju educirati poticati znanstvenike o korištenju smjernica za izvještavanje o znanstvenim informacijama, postupcima za izbjegavanje predatorskih časopisa te strategijama za priopćavanja rezultata istraživanja široj javnosti.

Zadatak	Pokazatelj	Nositelj	Akcije
Poticati registraciju protokola istraživanja	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Savjetovati znanstvenike u vezi registracije istraživanjima (npr. na Open Science Framework)
Educirati znanstvenike u području autorstva i publikacijske etike	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Edukacija o pravilima autorstva u skladu s načelima znanstvenoistraživačke čestitosti (ICMJE kriteriji, APA kriteriji i dr.)
Educirati znanstvenike i poticati na korištenje smjernica za izvještavanje o istraživanjima	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Educirati znanstvenike o dostupnim smjernicama (EQUATOR Network) Poticati znanstvenike na korištenje navedenih smjernica Objaviti poveznicu na EQUATOR Network na mrežnim stranicama
Educirati znanstvenike o predatorskim časopisima	DA/NE	Ured za znanost, Odjeljak za znanstvenoistraživačku čestitost	Provesti edukaciju o predatorskim časopisima Objaviti na mrežnim stranicama poveznicu na popis potencijalnih predatorskih časopisa i na korisne alate kao

			npr. Think. Check.Submit (https://thinkchecksubmit.org/) Savjetovati znanstvenike u slučaju objave članka u predatorskom časopisu
--	--	--	---

Split, 28. travnja 2022. godine

KLASA: 001-01/22-01/01

URBROJ: 2181-202-2-1-22-1